

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE

OSNOVNA ŠOLA
NARODNEGA HEROJA RAJKA
HRASTNIK

NAJPOGOSTEJŠA DIVJAD NAŠEGA KRAJA

PODROČJE NALOGE:

BIOLOGIJA

AVTORICI: Alina Draksler, Lejla Rotić

MENTORICA: Ljudmila Gornik

SOMENTORICA: Marjana Pograjc Debevec

HRASTNIK, 2020

KAZALO

1 KAZALO SLIK.....	3
2 KAZALO GRAFA in TABELE	3
3 POVZETEK	4
4 ABSTRACT	4
5 UVOD	5
6 NAMEN	5
7 HIPOTEZE	6
8 TEORETIČNI DEL.....	7
8.1 JELENJAD	7
8.2 VOTLOROGI	11
8.3 DIVJI PRAŠIČI.....	13
9 RAZISKOVANJE NA TERENU	13
10 POTRDITEV HIPOTEZ.....	25
11 UGOTOVITVE	25
12 ZAKLJUČEK	27
13 ZAHVALA.....	29
14 VIRI	30

1 KAZALO SLIK

Slika 1: Jelenovo rogovje	7
Slika 2: Jelen s košuto in njegova stopinja	8
Slika 3: Damjak in njegova stopinja	9
Slika 4: Deli srnjakovega rogovja	10
Slika 5: Srne na paši, stopinja srnjadi	11
Slika 6: Trop muflonov, stopinja muflona	12
Slika 7: Območje terenskega dela	13
Slika 8: Muflon in samica na paši	14
Slika 9: Krmilnica za jelenjad	14
Slika 10: Iztrebek muflonovega mladiča	14
Slika 11: Iztrebek muflona	14
Slika 12: Iztrebek srnjadi	15
Slika 13: Avtomatska krmilnica s koruzo	15
Slika 14: Solnica	15
Slika 15: Kraj privabljanja za divje prašiče	15
Slika 16: Pogled s preže na jaso ob prihodu	16
Slika 17: Muflon v begu	17
Slika 18: Stopinja damjaka	17
Slika 19: Poškodovana smreka	18
Slika 20: Poškodbe, ki jih lahko muflon stori drevesu	19
Slika 21: Razrita zemlja – sledi divjega prašiča	19
Slika 22: Delček tropa muflonov	20
Slika 23: Muflon (modra), ovca (rdeča) ter jagnje (rumena)	20
Slika 24: Iztrebki muflona	21
Slika 25: Škoda na njivi, ki so jo povzročili divji prašiči	21
Slika 26: Muflon	22
Slika 27: Razrita jasa	22
Slika 28: Muflonov iztrebek	23
Slika 29: Solnica	23
Slika 30: Muflonove stopinje v blatu	24
Slika 31: Koruza in kruh	24
Slika 32: Škoda, ki jo naredijo divji prašiči na jasi	24
Slika 33: PSE NA POVODCE in NE DODTIKAJ SE ME!	28

2 KAZALO GRAFA in TABELLE

Graf 1: Obiskovanje krmišč	26
Graf 2: Aktivnost divjadi na krmiščih	26
Tabela 1: Obiskovanje krmišč	25

3 POVZETEK

V raziskovalni nalogi je navedenih nekaj osnovnih podatkov in nekaj manj znanih o divjadi. Alina je imela več znanja o tej temi, saj je njen dedek lovec, jaz pa, žal, ne. Večino podatkov sva našli v različni literaturi (npr. knjige o divjadi, splet, ustno izročilo ...). Raziskovalno nalogo sva razdelili na dva dela, in sicer na teoretični del, v katerem sva opisali zgradbo in posamezne značilnosti za določene živali, ter na drugi del, v katerem sva se odpravili na teren in sami raziskovali o divjadi.

KLJUČNE BESEDE: divjad, jelenjad, votlorogi, divji prašiči, krmišča.

4 ABSTRACT

In this study some basic and less known wildlife information is provided. Alina had more knowledge on the stated subject since her grandfather is a hunter. On the other hand I did not. Most of the information was found in various literature (books, internet, oral tradition). The study is divided into two parts i. e. a theoretical one describing the structure and individual characteristics for certain animals and practical one exploring on the fields the wildlife by ourselves.

KEYWORDS: deer, wild boar, pasture.

5 UVOD

V Hrastniku je precej divjih živali, deluje pa tudi lovsko društvo, ki skrbi za divjad. Njihova naloga je oskrbovanje krmišč, odstrel obolelih in poškodovanih živali, skrbijo tudi za to, da se število in vrste divjadi v ravnovesju z bivalnimi in s prehranskimi možnostmi. »Lovstvo je torej veliko več kot samo lov. Obsega tudi številne druge zelo pomembne dejavnosti, ki pomagajo krepiti zavest lovske in nelovske javnosti.« (Lovska zveza Slovenije)

Pri nalogi nama je pomagal Alinin dedek, ki je član lovskega društva. Z njegovo pomočjo nama je bilo tudi lažje izpeljati praktični del na terenu. V nalogi bova predstavili nekaj od najpogostejših živali v našem kraju: jelenjad, votloroge in divje prašiče.

Del raziskovalne naloge je potekal v gozdu oz. na terenu, kjer sva opazovali, fotografirali, poslušali glasove večjih prebivalcev gozda in spremljali njihove sledi.

6 NAMEN

Temo raziskovalne naloge sva si izbrali z namenom, da bova opisali določene prostoživeče živali v domačem kraju.

Alino ta tema že od nekdaj navdušuje. Za to področje raziskovanja jo je navdušil dedek, ki je lovec v LD Hrastnik. Z raziskovalno nalogo je hotela tudi dokazati, da se tudi dekleta zanimajo za obravnavano področje.

Lejlo pa je tema gozdnih živali vedno navduševala, a se nikoli ni v njo preveč poglobljala. Ko je bila sama v gozdu, je imela nekakšen strah, saj ni vedela, kaj se nahaja okoli nje.

Namen najine raziskovalne naloge je ugotoviti, katere vrste prostoživečih živali najbolj obiskujejo krmišča, poseljujejo gozd v okolici najinega kraja in katera hrana je pri njih največkrat na jedilniku, tudi takrat, ko so razmere v naravi težje za preživetje (npr. sneg, mraz ...).

Pozimi lovci vedno poskrbijo, da imajo živali v krmiščih dovolj hrane za preživetje. Nastavijo jim seno v navadne krmilnice in koruzo v avtomatske. Živali v svoji prehranjevalni verigi poskrbijo, da se prehranjujejo tudi z drugo hrano, npr. z lubjem, vejicami (Janez Volker, 2019).

Na podlagi tega, koliko bodo živali pojedle v krmiščih in koliko sledi ter iztrebkov bodo pustile, bova ugotavljali, kako pogosto obišejo krmilnice. Opazovali bova, katere sledi in iztrebki se bodo nahajali v bližini krmišč in s pomočjo literature ter znanja Alininega dedka določili, katerim vrstam pripadajo.

7 HIPOTEZE

(Alina) Dedek me večkrat povabi s seboj na večurni pohod v gozd na območje, kjer rada opazujem dogajanje v naravi. Vedno mi pove kakšno zanimivost o živalih in v meni vzbudi raziskovalno žilico. Ker v gozdu včasih srečava precej živali, sem se večkrat vprašala, katere izmed njih največkrat obiskujejo krmišča in kakšno hrano izbirajo.

(Lejla) Alina me je povabila, da skupaj sestaviva raziskovalno nalogo o divjadi. Z družino se večkrat odpravimo v gozd in tam velikokrat srečamo različne živali (veverice, lisice, potepuške mačke, srne ...). Odločila sem se, da sodelujem v raziskovalni nalogi, saj imam rada živali in vem, da bom izvedela veliko novega.

Postavili sva si naslednje hipoteze:

1. Divjad obiskuje krmišča pogosteje v zimskih mesecih – januarja in februarja.
2. Divjad posega bolj po senu kot po koruzi.
3. Na območju, kjer sva raziskovali, od divjadi obiskuje krmišča samo jelenjad.
4. Avtomatske krmilnice s koruzo večkrat obiskujejo mufloni.

8 TEORETIČNI DEL

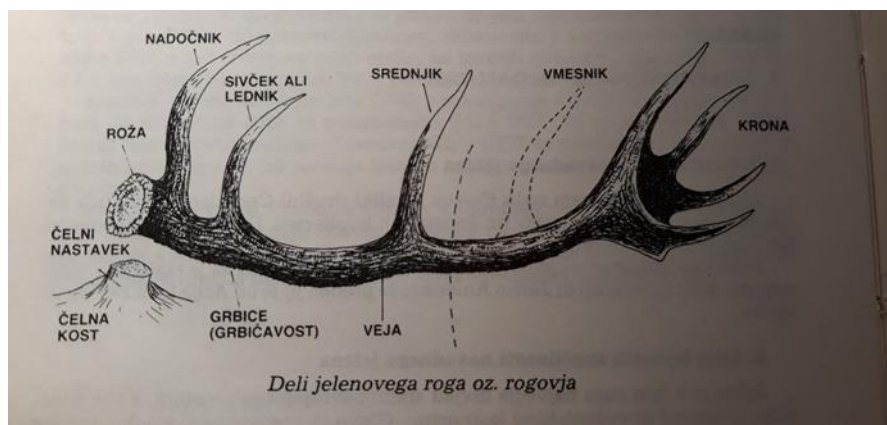
8.1 JELENJAD

V naših okoliških gozdovih pogosto biva jelenjad. Med jelenjad uvrščamo navadnega jelena (lat. *Cervus elaphus*), damjaka (lat. *Dama dama*) in srno (lat. *Capreolus capreolus*).

Jelen ali *Cervus elaphus* je v tem času največja divjad srednjeevropskega prostora z več tipičnimi in vedenjskimi lastnostmi. Po zgradbi telesa, vedenju in razvitosti rogovja sklepamo, da je navadni jelen prebivalec presvetljenih gozdov in se s tem loči od nekaterih vrst jelenov, ki žive v goščavah. Odrasel jelen je dolg 2 metra in visok 120 cm–150 cm. Tehta okoli od 150 kg do 200 kg, košuta (samica) pa približno 85 kg. Košuta telesno doraste v starosti 5 let, jelen pa med 7. in 8. letom. Telesna zgradba jelena nam dokazuje, da je dober in vztrajen tekač. Jelenjad menja dlako jeseni in spomladi.

Jelenjemu mladiču pravimo tele. Ločujemo teleta samice (košutice) in teleta samce – jelenčke. Za vso divjad velja, da z 31. marcem oz. s 1. aprilom preide v naslednji starostni razred. Enako je pri jelenih. Ko košutica preide v naslednji starostni razred, so to enoletne košute ali junice, jelenčki pa preidejo v starostni razred jelenov – lanščakov. Naslednje leto junice preidejo v razred košut, saj običajno že povržejo prvo tele. Jelen lanščak z naslednjim letom preide v razred mladih (od 2- do 4-letni), kasneje v razred srednje starih in še kasneje v razred starih, zrelih jelenov, starih nad 10 let.

Rogovje pri jelenju je kostna tvorba in zraste na čelnih nastavkih. Jelenčku prično rasti rožnice med 7. in 8. mesecem starosti. V maju ali juniju drugega življenjskega leta pa mu začne rasti prvo rogovje, katerega jelen lanščak očisti in oguli šele konec septembra. To rogovje nosi vse do prihodnjega maja, ko mu odpade in začne rasti novo, močnejše rogovje. Jelenju vsako leto rogovje prej zraste in mu tudi prej odpade (Miha Adamič in sodelavci, 1989).

Slika 1: Jelenovo rogovje

Vir: Lovčev priročnik, str. 66

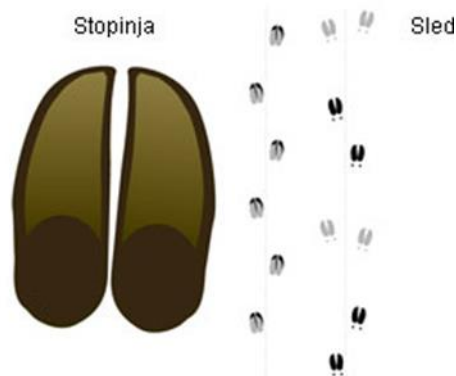
Čas paritve pri jelenih imenujemo ruk. Za to obdobje je značilno posebno obnašanje in oglašanje jelenov, na kar vplivajo predvsem spolni hormoni. Jelenjad se pari enkrat na leto. Pri nas je to v drugi polovici septembra in prvi polovici oktobra. Košuta je breja devet mesecev. Preden košute povržejo, ponavadi na začetku maja, se ločijo od tropov in začasno odženejo tudi svoja lastna teleta iz prejšnjega leta.

Starost jelenjadi je mogoče dokaj natančno določiti po razvitosti zobovja, predvsem pri mlajši. Tele ima ob rojstvu mlečne sekalce in mlečne predmeljake. Prav tako sta mlečna oba nepravna meljaka spodnje čeljusti, ki sta po obliki, legi in namenu povsem podobna sekalcem. V zgornji čeljusti sta mlečna tudi oba prodnika. Popolno zobovje pri jelenu šteje 34 zob.

V Sloveniji je glavni naravni plenilec na jelene volk. Jelenjad poseljuje skoraj celotno slovensko ozemlje (tudi Zasavje), a v gozdovih najinega kraja navadnega jelena ne srečamo.

Lovne dobe navadnega jelena:

- jelen: od 16. avgusta do 31. decembra,
- košuta: od 1. septembra do 31. decembra,
- teleta obeh spolov: od 1. septembra do 31. januarja,
- junica, lanščak: od 1. julija do 31. januarja.

Slika 2: Jelen s košuto in njegova stopinja

Vir: www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/navadni_jelen

Naslednji član iz družine jelenov je damjak, ki ga lahko srečava v bližnjih gozdovih domačega kraja, a je njegova populacija zelo majhna. Damjak ali *Dama Dama* prihaja iz velike družine jelenov. V Evropi živeča podvrsta izvira iz Male Azije. Damjak je po velikosti nekako med srnjadjo in navadno jelenjadjo. Odrasel damjak v najboljših razmerah preseže 100 kg, košuta (samica) pa je nekoliko manjša. Značilna je različna obarvanost: od rdečkastih z značilnimi belimi lisami, do temno sivih, skoraj črnih živali.

Sicer redek pojav belih damjakov ni albinizem. Za damjaka je značilen njegov rep, ki je daljši od repa navadnega jelena. Vizualno damjak spominja bolj na srnjad, saj je v križu višji kot v vihru.

V zadnji ledeni dobi je damjak izginil iz Evrope, razen z dela Grčije in njenih otokov. V Slovenijo je bil ponovno naseljen v drugi polovici 20. stoletja. Damjak je dnevna divjad. Po razvoju je z obrabljenostjo zobovja in z rastjo rogovja podobno navadnemu jelenu. Vsako leto maja oz. aprila rogovje odpade. Posebnost pa je ta, ko drugo ali tretje rogovje začne rasti in se razvijati v lopatasto rogovje. Zato se damjaku reče tudi jelen lopatar.

Starost jelenjadi je mogoče dokaj natančno določiti po razvitosti zobovja tako kot pri jelenu. Tele ima ob rojstvu mlečne sekalce in predmeljake, prav tako sta mlečna oba nepravna meljaka spodnje čeljusti, ki sta po obliki, legi in namenu povsem podobna sekalcem. Jelenjad

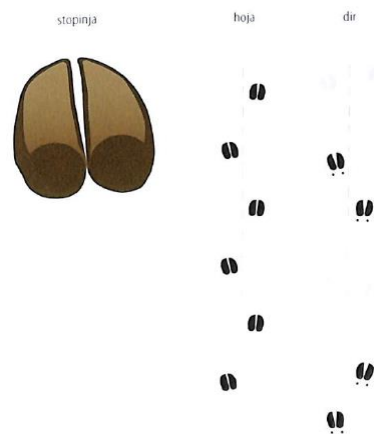
v tretjem letu dobi popolno zobovje, tj. 34 zob. V četrtem življenjskem letu zobovje že kaže znake obrabljenosti, ki se s starostjo živali postopoma povečuje. Tako lovci najlažje določijo, koliko je odstreljena jelenjad stara.

Jelenjad je največja rastlinojeda žival naših gozdov. Spada med prežvekovalce tako kot srnjad. Za krmljenje damjaka je primerna sladkorna pesa, krompir, jabolčne tropine in silaža.

Damjak je, podobno kot navadni jelen, čredna divjad. Družinsko skupnost sestavlja trop košut s teleti in z mlajšim jelenom. Sezono parjenja pri damjaku imenujemo ruk tako kot pri navadnem jelenu, a pri damjaku nastopi nekoliko prej. Sezona parjenja traja med avgustom in septembrom. Samice košute pa povržejo maja ali junija običajno enega mladiča.

Lovne dobe za damjaka:

- jelen: od 16. avgusta do 31. decembra,
- košuta: od 1. septembra do 31. decembra,
- teleta obeh spolov: od 1. septembra do 31. januarja,
- junica, lanščak: od 1. julija do 31. januarja.

Slika 3: Damjak in njegova stopinja

Vir: www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/damjak

Naslednji član iz družine jelenov je srna. Srnjad je avtohtona vrsta, ki spada med parkljarje in prežvekovalce. Dvakrat na leto menja dlako in repa praktično nima. Poleti je rdeče rjava, pozimi pa siva ali sivorjava.

Mladiči so v osnovi peščeno rjavi s črnimi in z belimi pegami po telesu. Pri starosti šest tednov postajajo pege manj opazne, povsem pa izginejo ob prvi menjavi dlake v oktobru.

Samci (srnjaki) imajo na čelu kratko rogovje. Rogovje je kostna tvorba. Srnjačku, starem od tri do štiri mesece, so že vidni čelni nastavki (rožnice), na katerih do konca rojstnega leta zrastejo rožički. Srnjaček rogovje očisti, kmalu zatem pa mu odpade. Približno meseca marca naslednjega leta mu na rožnicah prične rasti prvo rogovje, ki doraste do konca maja. Srnjaku rogovje odpade jeseni, kmalu zatem pa mu začne rasti novo. Odpade mu od septembra do novembra. Izjemoma zraste majhno rogovje tudi stari srni.

Slika 4: Deli srnjakovega rogovja

Vir: Lovčev priročnik, str. 77

Odrasel srnjak tehta do 25 kg, srna nekoliko manj.

Srnjad se pari enkrat na leto. To obdobje imenujemo prsk. V naših razmerah je prsk od sredine julija do sredine avgusta. Srnjad je spolno zrela v drugem življenjskem letu. Večina srn povrže po dva mladiča.

Po načinu prehranjevanja je srnjad izbiralec – ni pašna žival, kot npr. jelenjad. Hrano izbira po letnih časih in vrstah. V prehrani srnjadi nimajo nobenega pomembnega deleža. Hrani se v zgodnjih jutranjih urah in večernih, vendar gre po hrano tudi okrog poldneva.

Pri večini prežvekovalskih vrst divjadi, med njimi tudi pri srnjadi, je skupno to, da sta med čuti najbolj razvita voh in sluh, vid pa mnogo manj. Srnjad ne loči tako dobro niti barv, kot npr. človek, slabo ločuje tudi vse mirujoče predmete. Tako srnjad pivka, javka in v največji stiski ječi. Razni načini oglašanja srnjadi opozarjajo tudi na nevarnost, hkrati pa gre za obliko medsebojnega sporazumevanja.

Popolno zobovje pri srnjadi šteje 32 zob, a le izjemoma 34. V spodnji čeljusti je šest sekalcev, dva podočnika in šest predmeljakov. V zgornji čeljusti srnjad nima sekalcev, podočnika pa le izjemoma in sta povsem zakrnela. Predmeljakov in meljakov ima v zgornji čeljusti prav toliko kot v spodnji. Srnjad v prosti naravi živi od 10 do 12 let.

Med naravne sovražnike srnjadi sodijo predvsem velike zveri: volk in ris, medved manj. Med naravne sovražnike sodijo tudi lisica, kuni belica in zlatica, vendar je njihov vpliv na stalež srnjadi majhen. Tudi divji prašič se kot izraziti vsejed ne odpove priložnosti, ki jo predstavlja nebogljen srnji mladič prve dni po rojstvu. Od ujed je mladičem nevaren tudi planinski orel, od sov pa velika uharica.

Lovne dobe za srnjad:

- srnjak, lanščak: od 1. maja do 31. oktobra,
- srna, mladiči obeh spolov: od 1. maja do 31. oktobra,
- mladica: od 1. septembra do 31. decembra.

Slika 5: Srne na paši, stopinja srnjadi

Vir: www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/srna

8.2 VOTLOROGI

Naslednja družina so votlorogi. Mednje uvrščamo muflona, gamsa in kozoroga. Opisali bova samo muflona, saj je edini član te družine, ki ga lahko srečava v domačih gozdovih.

Muflon je podvrsta divje ovce. Je edina evropska divja ovca in sploh edina divja ovca. Ne moreva trditi, da je to naša avtohtona divjad, kot npr. srnjad, saj sta njegovi pradomovini Sardinija in Korzika, od koder so ga naselili po vsej Evropi.

Podoben je domači ovci, vendar je bolj tršat. Rep je dolg od 4 do 8 centimetrov. Telesna teža muflona je predvsem odvisna od lastne telesne razvitosti, zdravja in okolja, v katerem živi. Muflon doseže starost od 15 do 20 let.

Oven nosi močne polžasto zavite rogove, dolge tudi do 90 cm. Rogovi pri muflonu so poroženela kožna tvorba na koščeni rožnici. Navadno so temnorjave barve, ki postopoma proti konicam prehaja na svetlejšo. Pri jagnjetu začno rogovi rasti kmalu po rojstvu. V zimskem času rast roga zaradi pomanjkanja hrane in težjih življenjskih razmer zastane, to pa se na polžih pokaže v obliki zajede, t. i. letni obroč ali starostna grba. Po obročih lahko ugotovimo starost muflona podobno kot pri gamsu in kozorogu. Muflonom nikoli ne odpadejo rogovja, saj so kožna tvorba. Obseg polža narašča praviloma do petega leta starosti, nato ostaja nespremenjen do sedmega leta, nakar se prične rahlo manjšati. V tej starosti se prično običajno tudi cepiti ali luščiti konice, tako da zaradi tega rogovi zgube na dolžini toliko, kolikor letno prirastejo na korenu. Starost muflona se ocenjuje zlasti po letnih obročih. Pri ovcah, ki običajno nimajo rogov, pa po zobovju.

Muflon je izrazita pašna divjad, ki se v manjši meri hrani tudi z odjedanjem poganjkov in listov grmov ter drevja. Zelo rad pobira plodove, kot so želod, žir in kostanj. Muflon je izrazito dnevna žival. Pase se od 12 do 18 ur na dan (v zgodnjih jutranjih in poznih

popoldanskih urah), kar je seveda odvisno od letnega časa. Muflon živi v tropih. Izjemoma so le posamezni stari ovni.

Prsk pri muflonih je časovno odvisen od podnebnih pa tudi vremenskih razmer. Pri nas se običajno začne v drugi polovici oktobra in traja v november ter celo v december. Med prskom prihaja tudi do ostrih spopadov med ovni. Običajno ovca poleže eno jagnje, redkeje dve jagnjeti.

Muflon ima izjemoma odličen sluh, fin voh in izredno izostren vid. Vidno polje pri ovci sega prek 300 stopinj, pri ovnu pa zaradi močnih polžev, ki mu del vidnega polja zakrivajo, nekoliko manj. Mufloni so previdni in ne zaupljivi. Trop, ki je bil že zasledovan, postane plah in boječ ter se navadno že na razmeroma veliko razdaljo hitro umakne pred človekom.

Med najbolj nevarne sovražnike muflonov sodijo volk, ris, planinski orel in potepuški psi.

Slika 6: Trop muflonov, stopinja muflona

Vir: www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/muflon

8.3 DIVJI PRAŠIČI

Divji prašič je previdna in razumna žival. Najbolj je aktiven ponoči. Je vsejed, večino v prehrani pa sestavljajo podzemski deli rastlin in plodovi. V zemljo riže za nevretenčarji, rad pa se loti tudi mrhovine. Svinje in mlade živali se družijo v trope, ki v naših krajih štejejo od 10 do 30 živali. Odrasli merjasci so samotarji. Življenjska doba divjega prašiča je 8–10 let. Najpomembnejši naravni sovražnik je volk, ki jim je še posebno nevaren v visokem snegu. Iz naših krajev so znani primeri, ko jih je v visokem snegu lovil tudi medved.

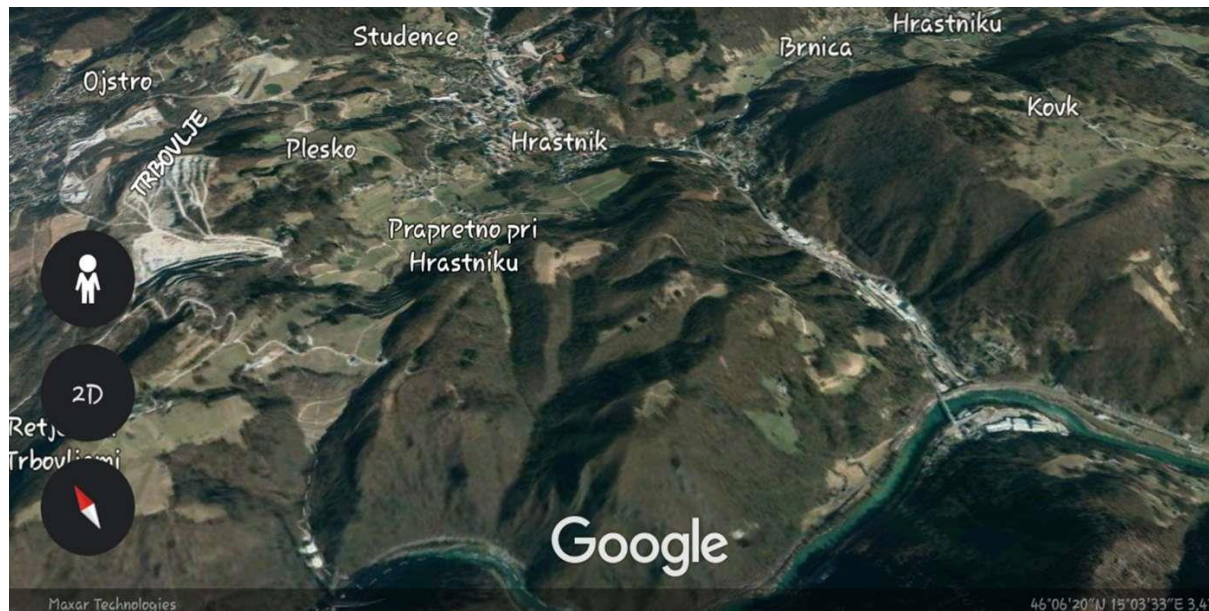
Paritev (bukanje) divjih prašičev je jeseni, in sicer med oktobrom ter decembrom. Spolno zrelost divja svinja doseže v drugem življenjskem letu. Svinja nosi tri mesece, tri tedne in tri dni oz. 120 dni. Povrže od šest do osem pujskov.

Pri nas poseljuje listnate in mešane gozdove, ustrezajo pa mu tudi obsežnejša močvirja. V gorah živi do gozdne meje.

Prašičji čekani so brez koreninski zobje, ki rastejo vse življenje. Čim bolj je koren zaprt, tem starejša je svinja. Popolno zobovje divjega prašiča ima 44 zob.

9 RAZISKOVANJE NA TERENU

Del najine raziskovalne naloge je potekal tudi na terenu. Raziskovali sva na območju Hrastnika, na predelu Drage, ki se nahaja nad rečno strugo reke Save, in na območju, ki meji z naseljem Prapretno, na jasih Galetovo in Račkovo. Območje terenskega dela je prikazano na spodnji sliki.

Slika 7: Območje terenskega dela

Vir: <https://www.google.com/maps/@46.1256161,15.0775759,3590m/data=!3m1!1e3>

Na teren sva se odpravili 6-krat, in sicer naslednjih terminih: 2. 11. 2019, 7. 11. 2019, 9. 11. 2019, 12. 11. 2019, 12. 1. 2020, 1. 2. 2020.

PRVI DAN RAZISKOVANJA

Na prvi dan terenskega raziskovanja sva se odpravili 2. 11. 2019. Alinin dedek, ki je lovec, je vodil in razkazal vsa krmišča ter lovišča. Fotografirali sva veliko stopinj in iztrebkov divjadi, imeli pa sva tudi to srečo, da sva srečali muflona s samico. S pomočjo literature in fotografij sva lahko določili približno starost muflona (samca). Star naj bi bil približno tri leta. Dedek nama je ogromno povedal in tako pridobili veliko novega znanja. Na koncu dneva sva ugotovili, da je večina sledi in iztrebkov pripadalo muflonom in da sledi jelenjadi skoraj ni bilo.

Slika 8: Muflon in samica na paši

Vir: lasten, posneto 2. 11. 2019

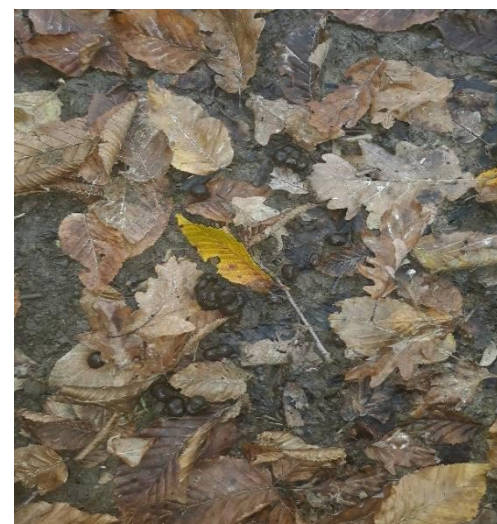
Slika 9: Krmilnica za jelenjad

Vir: lasten, posneto 2. 11. 2019

Slika 10: Iztrebek muflonovega mladiča

Vir: lasten, posneto 2. 11. 2019

Slika 11: Iztrebek muflona

Vir: lasten, posneto 2. 11. 2019

Slika 12: Iztrebek srnjadi

Vir: lasten, posneto 2. 11. 2019

Slika 13: Avtomatska krmilnica s koruzo

Vir: lasten, posneto 2. 11. 2019

Slika 14: Solnica

Vir: lasten, posneto 2. 11. 2019

Slika 15: Kraj privabljanja za divje prašiče

Vir: lasten, posneto 2. 11. 2019

DRUGI DAN RAZISKOVANJA

Drugi dan raziskovanja, 7. 11. 2019, je potekal malo drugače. Popoldne sva se odpravili skupaj z Alininim dedkom za približno dve uri na jaso na Račkovem, kjer smo splezali na prežo in opazovali, ali se bo pojavila kakšna žival. V dveh urah se ni prikazala nobena. Menili smo, da ker je bila zunaj skoraj polna luna, da bodo živali prišle pozno ponoči, ker bo le-ta osvetljevala jaso.

Slika 16: Pogled s preže na jaso ob prihodu

Vir: lasten, posneto 7. 11. 2019

TRETJI DAN RAZISKOVANJA

Tretji dan, 9. 11. 2019, je najino raziskovanje zopet potekalo bolj opazovalno. Z dedkom sva se odpravili na Dolgo njivo nad naseljem Prapretno. Povzpeli smo se na prežo in opazovali eno uro. Ni minilo niti pol ure in že sva sto metrov stran z daljnogledom opazili štiri srne. Naredili sva nekaj fotografij, a se zaradi teme na njih srn ne vidi.

ČETRTI DAN RAZISKOVANJA

Četrty dan raziskovanja, 12. 11. 2019, je bil res poseben. Pridružil se nama je dedek in tisto popoldne smo se odpravili po vseh krmiščih tako kot prvi dan raziskovanja. Hodili smo dve uri in vmes fotografirali stopinje, iztrebke ter druge sledi živali. Prvič smo se ustavili na Galetovem in ugotovili sva, da je bilo ob solnici veliko muflonovih stopinj, tako odraslih kot tudi mladičjih. Šli smo čez travnik v gozd in na jasi med Galetovem ter Račkovim, sva zagledali muflona, ovco ter jagnje. Ko smo prišli na jaso, sva fotografirali muflonove sledi in stopinjo jelenjadi (damjaka). Hodili smo skozi gozd in prišli do Račkovega, kjer sva poslikali nekaj iztrebkov srnjadi. Ko smo prišli do zelene jase, naju je presenetilo, kakšno škodo lahko naredita divji prašič ter muflon na drevesu.

Slika 17: Muflon v begu

Vir: lasten, posneto 12. 11. 2019

Slika 18: Stopinja damjaka

Vir: lasten, posneto 12. 11. 2019

Slika 19: Poškodovana smreka

Vir: lasten, posneto 12. 11. 2019

Fotografija 19 prikazuje, kakšno škodo lahko divji prašič naredi na drevesu. Poškodba je nastala, ker se je divji prašič »obrisal« ob smreko. Divji prašič je med ruvanjem zemlje pri iskanju deževnikov okoli čekanov in glave dobil veliko blata in se je, da je blato odstranil, »obrisal« ob smreko (z oznako je označena kri divjega prašiča, ki se je med drgnjenjem očitno poškodoval).

Slika 20 prikazuje škodo na drevesu, ki jo je povzročil muflon z rogovjem. Poškodbe so nastale, ko je muflon s svojim rogovjem drgnil ob drevo. Pogosto tako škodo na drevesih povzroča tudi jelenjad.

Slika 20: Poškodbe, ki jih lahko muflon stori drevesu

Vir: lasten, posneto 12. 11. 2019

Slika 21: Razrita zemlja – sledi divjega prašiča

Vir: lasten, posneto 12. 11. 2019

PETI DAN RAZISKOVANJA

Ne peti dan raziskovanja, 12. 1. 2020, sva se odpravili zgodaj zjutraj v spremstvu Alininega dedka. Raziskovalni dan sva začeli na najvišje ležeči jasi. Na poti do nje sva pod zapuščeno domačijo pri Račkih naleteli na trop muflonov. Trop je štel približno 34 muflonov. Ko so nas ti zagledali, so zbežali, mi pa smo se počasi in potihoma približevali jasi. Na vrhu jase smo naleteli na še tri muflone, in sicer muflona, ovco (samico) in jagnje. Od daleč smo jih opazovali, ko je nenadoma pridrvel še tisti prej videni trop muflonov. Skupaj so izginili iz našega vidnega polja.

Odšli smo še do ostalih jas in poslikali sva sledi ter iztrebke, ki so pripadali muflonom. A le nekaj je bilo sledi srnjadi, na eni od jas pa sva srečali muflona samotarja.

Slika 22: Delček tropa muflonov

Vir: lasten, posneto 12. 1. 2020

Slika 23: Muflon (modra), ovca (rdeča) ter jagnje (rumena)

Vir: lasten, posneto 12. 1. 2020

Slika 24: Iztrebki muflona

Vir: lasten, posneto 12. 1. 2020

Slika 25: Škoda na njivi, ki so jo povzročili divji prašiči

Vir: lasten, posneto 12. 1. 2020

Slika 26: Muflon

Vir: lasten, posneto 12. 1. 2020

Slika 27: Razrita jasa

Vir: lasten, posneto 12. 1. 2020

ŠESTI DAN RAZISKOVANJA

Šesti in tudi zadnji dan raziskovanja sva se na teren odpravili 1. 2. 2020, in sicer zgodaj zjutraj. Tudi tokrat se nama je, zaradi varnosti in vodenja po terenu, pridružil dedek. Na terenu sva bili približno dve uri. Upali sva, da bova na zadnji dan raziskovanja imeli srečo in naleteli na kakšno žival, a, žal, nisva. V daljavi sva zaslišali glasove jagnjeta in trkanje rogovja ob streho krmilnice. Fotografirali sva iztrebke in sledi, ki so večinoma pripadali muflonom.

Spodaj je prikazanih nekaj izmed 176 posnetih fotografij.

Slika 28: Muflonov iztrebek

Vir: lasten, posneto 1. 2. 2020

Slika 29: Solnica

Vir: lasten, posneto 1. 2. 2020

Slika 30: Muflonove stopinje v blatu

Vir: lasten, posneto 1. 2. 2020

Slika 31: Koruza in kruh

Vir: lasten, posneto 1. 2. 2020

Slika 32: Škoda, ki jo naredijo divji prašiči na jasi

Vir: lasten, posneto 1. 2. 2020

10 POTRDITEV HIPOTEZ

Najine hipoteze so bile naslednje:

1. Divjad obiskuje krmišča pogosteje v zimskih mesecih, januarja in februarja;
2. Divjad posega bolj po senu kot po koruzi;
3. Na območju, kjer sva raziskovali, od divjadi obiskuje krmišča samo jelenjad;
4. Avtomatske krmilnice s koruzo večkrat obiskujejo mufloni;

Ugotovili sva sledeče:

1. Divjad pogosteje obiskuje krmišča v zimskih mesecih, ko je dostopnost hrane še težja;
2. Ta hipoteza je bila napačna, saj divjad posega bolj po koruzi kot senu, ker je bila trava še vedno dostopna (pomanjkanje snega);
3. Ta hipoteza je bila napačna, saj ob krmiščih nisva našli nobenih sledi jelenjadi. Našli sva samo sledi muflona. Presenetilo naju je to, da kljub temu da je srnjad avtohtona žival, ni pustila nobene sledi okoli krmišč;
4. Avtomatske krmilnice s koruzo bolj obiskujejo mufloni;

11 UGOTOVITVE

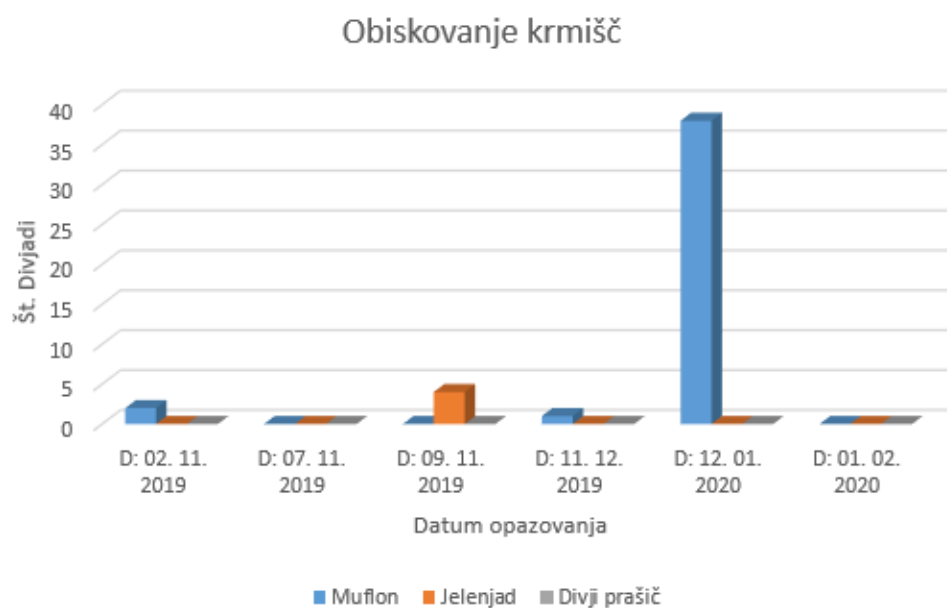
Ugotovili sva (*tabela 1, graf 1*), da kljub temu da je srnjad avtohtona vrsta, pogosteje krmišča obiskujejo mufloni. Meniva, da srnjadi nisva veliko zasledili, ker je v bližini najinega območja raziskovanja vas. Srnjad je namreč vajena ljudi in zato večkrat posega po hrani na poljih, vrtovih. Pri muflonih sva spoznali ravno nasprotje. Označeni so kot plašne živali, ki nerade posegajo v človeški teritorij.

O damjakih pa nisva zasledili prav dosti, čeprav je njihova populacija na tem območju približno dvajset glav.

Spoznali sva, da lahko divji prašiči naredijo veliko škode na njivah in v gozdu. Za zanimivost o divjih prašičih lahko zapiševa, da so se ljudje že v zgodovini zavedali, kakšno škodo povzročajo, zato je Marija Terezija leta 1770 izdala odredbo, da morajo lovci iztrebiti divje prašiče. Te so na začetku 20. stoletja začeli ponovno naseljevati po naši državi.

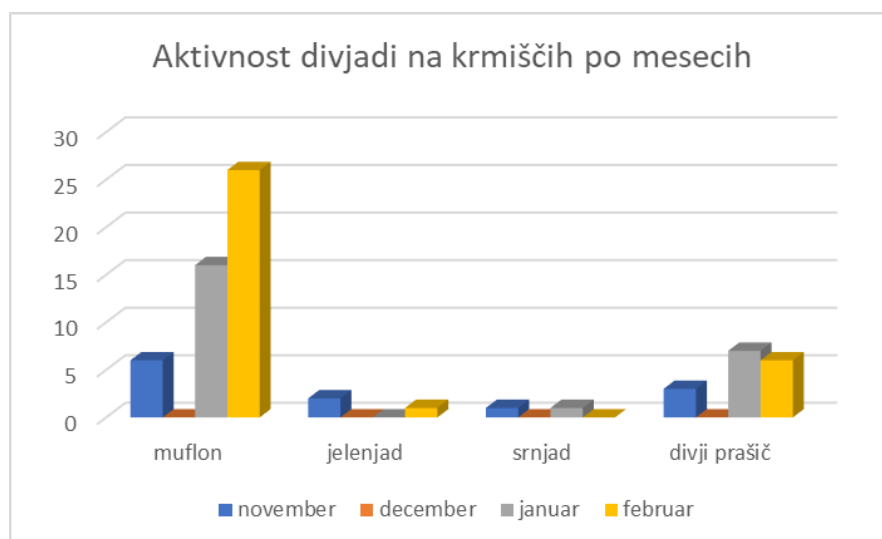
Datum	Mufloni	Jelenjad	Divji prašiči	
D: 2. 11. 2019		2	0	0
D: 7. 11. 2019		0	0	0
D: 9. 11. 2019		0	4	0
D: 11. 12. 2019		1	0	0
D: 12. 1. 2020		38	0	0
D: 1. 2. 2020		0	0	0

Tabela 1: Obiskovanje krmišč

Graf 1: Obiskovanje krmišč

Predvidevava, da divjih prašičev nisva videli zato, ker so ti bolj aktivni ponoči. Našli pa sva vsak raziskovalni dan na novo razrita tla. Število divjadi ni mogoče točno določiti, saj se pogosto selijo v druga območja. To območje je obiskalo že veliko različnih živali, in sicer od volkov, šakalov, medvedov, jelenov itd. (Janez Volker, 2020).

Graf 2: Aktivnost divjadi na krmiščih

Graf 2 prikazuje, kako pogosto obiskujejo te štiri živali krmišča po mesecih. Decembra nisva izvedli nobenega raziskovanja. Iz grafa 2 lahko razberemo, da so v zimskih mesecih živali obiskovale bolj krmišča zato, ker je bil mraz. Novembra pa so bile vremenske razmere precej ugodne za pašo, zato nisva ob krmiščih našli toliko iztrebkov in sledi kot januarja, februarja.

12 ZAKLJUČEK

Alina: Raziskovalna naloga mi je zelo pri srcu. Izvedela sem precej uporabnih informacij, za katere prej nisem vedela. Zdaj bom še raje šla v gozd, ker vem, kaj lahko tam pričakujem, kako se moram odzvati, vesti. Moj dedek me je vedno učil:

»Ko greš v gozd, vedi, da so v njem tudi živali, ki so enakopravne tebi. Te tudi potrebujejo svoj mir – tako kot ti, zato bodi čim tišje. In če srečaš v gozdu solnico ali katero koli drugo krmišče, ga pusti pri miru. Tako kot imaš ti svoj telefon ali svojo sobo ali hladilnik, imajo živali svoja krmišča, ki jih potrebujejo za preživetje.«

Lejla: Preden sem začela z raziskovalno nalogo, z marsičem nisem bila seznanjena. Ko sem šla v gozd, sem vedno čutila nekakšen strah, saj nisem vedela, kaj se tam dejansko nahaja. S to raziskovalno nalogo sem izvedela več o divjih živalih in na ta način premagala negotovost ob vstopu v ta, meni neznani prostor. Veselilo me je, ko sva z Alino odšli v gozd, na teren, saj sem sprva mislila, da bova to nalogo sestavili samo s pomočjo literature, spleta.

Želiva si, da bi nalogo predstavili širši javnosti. S tem bi tudi drugi videli živalski svet skozi najine oči. V gozdu sva naleteli na precej motenj: od motoristov, do glasnih sprehajalcev, ljudi, ki so v gozdu odlagali odpadke. Veliko kmetov se » pritožuje«, kakšno škodo povzročajo divje živali. Precej večjo pa dela človek, ko posega v življenjski prostor živali. Seveda se mora človeštvo razvijati, ampak moramo tudi razumeti, da nismo edina bitja, ki potrebujejo hrano in prebivališče.

Divjad lahko pogine tudi zaradi bolezni. Spomladi je najbolj pogosta pomladna driskavica, ki je bolezen rastlinojedih živali, npr. muflonov, jelenjadi ... Ko živali preidejo z zimske hrane (seno) na zelenje (trava, listje ...), nastopijo prebavne motnje. Ni pa smrtno nevarna.

Smrtno nevarna je pokošnja, ki je zelo pogosta spomladi in poleti. Največkrat so žrtve srnini mladiči, ki se skrivajo v visoki travi. Če v visoki travi srečamo mladiča, se ga NE SMEMO DOTIKATI. Mladič je nekaj časa zaradi varnosti pred plenilci brez vonja, srna pa ga skriva v visoko travo. Ko se dotaknemo mladiča, na njem pustimo vonj oz. zaznamek in njegova mama ga ne sprejme oz. ne prepozna, ker ima vonj po človeku. Opozorili, ki sta na spodnjih dveh fotografijah, sta še kako pomembni.

Ko gremo v gozd s psom, imamo le-te vedno na povodcu.

Slika 33: PSE NA POVODCE in NE DODTIKAJ SE ME!

Vir: <https://www.lovska-zveza.si/news/729/lzs/informacije/novice> , datum dostopa: 27. 05. 2020

13 ZAHVALA

Zahvalili bi se radi Janezu Volkerju (Alininemu dedku), ki naju je spremljal na terenu in naučil veliko novega o divjadi.

Posebna zahvala je namenjena Maruši Stoklasa Drečnik, učiteljici slovenščine v GESŠ Trbovlje, za slovnično pregledano besedilo naloge.

Celestini Urbanc, učiteljici angleščine v OŠ NHR Hrastnik, se zahvaljujema za pregled angleškega besedila.

Predvsem pa se zahvaljujema učiteljicama Ljudmili Gornik in Marjani Pograjc Debevec za podporo, spodbudo in usmerjanje pri nastajanju najine raziskovalne naloge.

14 VIRI

KNJIŽNI:

Lovčev priročnik, avtorji: Miha Adamič in sodelavci, uredil: France Cvenkel, izdala LZS, 1989

SPLETNI:

Lovska zveza Slovenije, Prostoživeče živali, Navadni jelen. Dostopno na: www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/navadni_jelen, 9. 1. 2020

Lovska zveza Slovenije, Prostoživeče živali, Damjak. Dostopno na: www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/damjak, 13. 1. 2020

Lovska zveza Slovenije, Prostoživeče živali, Srna. Dostopno na: www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/srna, 16. 1. 2020

Lovska zveza Slovenije, Prostoživeče živali, Muflon. Dostopno na: www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/muflon, datum dostopa: 16. 1. 2020

Zemljevid. Dostopno na:

<https://www.google.com/maps/@46.1256161,15.0775759,3590m/data=!3m1!1e3>,

datum dostopa: 23. 1. 2020

Lojzi Avsenik blog. Dostopno na: www.lojziavsenik.blogspot.com/2014/04/wild-boar-divji-prasic.html, 27. 2. 2020

USTNI:

Janez Volker: član Lovske družine Hrastnik. oktober 2019 – maj 2020